УДК 338.45:631.171(477)
JEL: F14; H81; L64; Q13
DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-9-345-356

ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМИ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ

©2026 НАВРОЦЬКИЙ Я. Ф., ПЕТРОВ В. М., АВРАМЧУК Л. А.

УДК 338.45:631.171(477)
JEL: F14; H81; L64; Q13

Навроцький Я. Ф., Петров В. М., Аврамчук Л. А. Економічний та фінансовий механізми посилення конкурентоспроможності галузі сільськогосподарського машинобудування України

Наявні дослідження здебільшого розглядають фінансові інструменти підтримки сільськогосподарського машинобудування України та структурно-організаційні механізми його розвитку відокремлено, а статистична картина галузі здебільшого не відображає динаміку 2025–2026 рр. Метою статті є обґрунтування комплексу економічних і фінансових механізмів посилення конкурентоспроможності галузі на основі актуальних статистичних даних, включно з показниками 2025–2026 рр. Методи дослідження охоплюють статистичний аналіз динамічних рядів офіційних даних Держстату за 2020–2025 рр., розрахунок індексу RCA, SWOT-аналіз, групування фінансових механізмів державної підтримки та елементи економіко-математичного моделювання інтегрального індексу конкурентоспроможності. Виявлено критичне скорочення виробництва енергонасичених тракторів (з 1,2 тис. одиниць у 2021 р. до 90 у 2024 р.) і зменшення зайнятості (на 44,7% за 2020–2024 рр.), а також критичну імпортозалежність: у 2025 р. імпорт сільгосптехніки (1468,0 млн дол. США) перевищив експорт (31,7 млн дол. США) у 46,3 разу. Водночас 2025 р. приніс суперечливі ознаки пожвавлення: кількість активних підприємств уперше за 2021–2025 рр. зросла на 4,2%, а випуск ґрунтообробної та посівної техніки – на 23,9%. За індексом RCA (1,802) підтверджено конкурентоспроможність ґрунтообробної та посівної техніки на світовому ринку (97,5% українського агромашинобудівного експорту), проте виявлено структурний парадокс: ця сама товарна група формує 57,4% сукупного імпорту галузі, а імпорт перевищує в ній експорт у 27,3 разу, – це засвідчує, що міжнародна конкурентна перевага не гарантує позицій на внутрішньому ринку. Проведено SWOT-аналіз і систематизовано фінансові механізми державної підтримки, зокрема програму «Зроблено в Україні» (з 5,3 тис. до понад 14,6 тис. одиниць техніки за два роки, компенсація до 40% для прифронтових регіонів). Наукова новизна полягає в актуалізації статистичної картини даними 2025 р., виявленні структурного парадоксу експортної спеціалізації та імпортної залежності й у поєднанні економічного та фінансового вимірів конкурентоспроможності в єдиній інтегральній моделі. Практична цінність результатів – в обґрунтуванні напрямів посилення конкурентоспроможності галузі шляхом диференційованого поєднання економічних і фінансових механізмів залежно від рівня міжнародної конкурентоспроможності товарної групи.

Ключові слова: *конкурентоспроможність; економічні механізми; фінансові механізми; державна підтримка; моделювання; сільськогосподарське машинобудування; повоєнне відновлення; SWOT-аналіз.*
Табл.: *5.* ***Формул:*** *2.* ***Бібл.:*** *25.*

Навроцький Ярослав Федорович *– кандидат економічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААН України (вул. Героїв Оборони, 10, Київ, 03680, Україна)*
E-mail: *yarol.nav@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-4677-5306*

Петров Вадим Миколайович *– кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування, Державний біотехнологічний університет (вул. Алчевських, 44, Харків, 61002, Україна)*
E-mail: *v.petrov0741@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-1693-2545*

Аврамчук Лідія Андріївна *– кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи та страхування, Національний університет біоресурсів і природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна)*
E-mail: *Lidiyavr@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-7496-0392*

UDC 338.45:631.171(477)
JEL: F14; H81; L64; Q13

Navrotskyi Ya. F., Petrov V. M., Avramchuk L. A. Economic and Financial Mechanisms for Strengthening the Competitiveness of Ukraine's Agricultural Machinery Industry

Existing research mostly examines financial support instruments for Ukraine's agricultural machinery industry and structural-organisational mechanisms of its development separately, and the statistical picture presented in most publications does not reflect 2025–2026 dynamics. The aim of the article is to substantiate a set of economic and financial mechanisms for strengthening the competitiveness of Ukraine's agricultural machinery industry based on current statistical data, including 2025–2026 indicators. The research methods include statistical analysis of time series based on official State Statistics Service data for 2020–2025, calculation of the Revealed Comparative Advantage (RCA) index, SWOT analysis, grouping of State financial support mechanisms, and elements of economic-mathematical modelling of an integral competitiveness index. The study reveals a critical decline in the production of high-power tractors (from 1.2 thousand units in 2021 to 90 in 2024) and a decrease in employment (by 44.7% in 2020–2024), as well as critical import dependence: in 2025 imports of agricultural machinery (USD 1,468.0 million) exceeded exports (USD 31.7 million) by 46.3 times. At the same time, 2025 brought contradictory signs of revival: the number of active enterprises grew for the first time in 2021–2025, by 4.2%, and output of soil-cultivation and sowing machinery grew by 23.9%. Using the

RCA index (1.802), it is confirmed that soil-cultivation and sowing machinery is competitive on the world market, accounting for 97.5% of Ukraine's agricultural machinery export; however, a structural paradox is identified: the same product group accounts for 57.4% of the industry's total imports, with imports exceeding exports within it by 27.3 times, showing that international competitive advantage does not guarantee a domestic market position. A SWOT analysis is conducted, and State financial support mechanisms are systematised, including the «Made in Ukraine» programme (from 5.3 to over 14.6 thousand units of machinery purchased over two years, with compensation raised to 40% for front-line regions). The scientific novelty lies in updating the statistical picture with 2025 data, identifying the structural paradox of simultaneous export specialisation and import dependence, and combining the economic and financial dimensions of competitiveness within a single integral model. The practical value lies in substantiating directions for strengthening competitiveness through a differentiated combination of economic and financial mechanisms depending on the level of international competitiveness of each product group.
Keywords: *competitiveness; economic mechanisms; financial mechanisms; State support; modelling; agricultural machinery; postwar recovery; SWOT analysis.*
Tabl.: *5.* ***Formulae:*** *2.* ***Bibl.:*** *25.*

Navrotskyi Yaroslav F. *– PhD (Economics), Senior Research Stuff Member, Leading Researcher of the Investment and Material-Technical Support Department, National Scientific Center «Institute of Agrarian Economics» of NAAS of Ukraine (10 Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03680, Ukraine)*
E-mail: *yarol.nav@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-4677-5306*

Petrov Vadym M. *– PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Business and Administration, State Biotechnological University (44 Alchevskykh Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)*
E-mail: *v.petrov0741@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-1693-2545*

Avramchuk Lidiia A. *– PhD (Pedagogy), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Banking and Insurance, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (15 Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03041, Ukraine)*
E-mail: *Lidiyavr@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-7496-0392*

Сільськогосподарське машинобудування є водночас постачальником засобів виробництва для аграрного сектора та самостійним експортоорієнтованим напрямом машинобудівного комплексу, тому від технологічного рівня вітчизняної техніки залежать обсяги виробництва рослинництва та продовольча безпека держави. До 2022 р. галузь розвивалася нерівномірно через зношеність фондів і слабку інвестиційну активність; повномасштабне вторгнення різко загострило ці проблеми. За даними Держстату, виробництво потужних тракторів (понад 37 кВт) скоротилося з 1,2 тис. од. у 2021 р. до 90 у 2024 р. – у 13,3 разу, кількість активних підприємств (КВЕД 28.30) – з 441 до 381, а зайнятість – на 44,7%. Частина потужностей опинилася в зоні бойових дій; підприємства, кадри та логістичні ланцюги зазнали задокументованих втрат [19; 20]. У 2024 р. імпорт сільгосптехніки (975,1 млн дол. США) перевищив експорт (27,9 млн дол. США) майже у 35 разів [13].

Дані за 2025 р., включені до цього дослідження, формують суперечливу картину: кількість активних підприємств уперше за 2021–2025 рр. зросла (до 397), а випуск ґрунтообробної техніки прискорився на 23,9% – проте імпорт сільгосптехніки (1468,0 млн дол. США) перевищив експорт (31,7 млн дол. США) у 46,3 разу [13], а імпорт самих лише тракторів становив 845,7 млн дол. США [5]. Водночас держава розширила програму компенсації вартості вітчизняної техніки («Зроблено в Україні») – з 5,3 тис. до понад 14,6 тис. одиниць закупівель за два роки [8], а окремі виробники («Завод Кобзаренка», «Уманьферммаш») демонструють суттєве зростання виторгу [5]. Це поєднання кризи та точкових ознак відновлення формує наукову проблему статті: галузь потребує системного поєднання економічних (кластеризація, цифровізація, локалізація) і фінансових (компенсація, кредитування, лізинг, експортно-кредитні інструменти) механізмів, здатних зупинити деградацію самохідних машин і закріпити наявні переваги там, де українська техніка вже конкурентоспроможна.

Актуальність дослідження посилюється контекстом повоєнної відбудови та європейської інтеграції: адаптація продукції до технічних регламентів ЄС і залучення інвестицій у локалізацію виробництва є умовою довгострокової конкурентоспроможності галузі після завершення активної фази бойових дій [11; 24].

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ ТА АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання конкурентоспроможності промислових галузей і механізмів її посилення давно перебуває у фокусі вітчизняних і закордонних науковців, однак стосовно сільгоспмашинобудування воно загострилося лише в останні роки – під впливом воєнних руйнувань і потреби повоєнного відновлення.

Загальнотеоретичні засади формування економічних і фінансових механізмів машинобудування висвітлено в дослідженні Є. Ангел та О. Бетлій [1] і в аналітичних матеріалах НІСД (О. Собкевич [14]); виробничі тренди 2021–2024 рр. узагальнено

В. Гнатушем [2]. Безпосередньо галузь сільгоспмашинобудування досліджено у праці М. Самофалової, Я. Навроцького та О. Єремеєва [13], яка містить найповніший статистичний аналіз виробництва, підприємств, зайнятості й торгівлі та розрахунок RCA і є основним статистичним підґрунтям цього дослідження; стратегічні напрями розвитку галузі – Я. Навроцьким, В. Петровим і С. Ковальовим [9]. Близьку проблематику розглянули V. Venger та I. Savchenko [25] (структурні зміни імпорту/експорту техніки через логістичні розриви й окупацію потужностей) та В. Нижник зі співавторами [11] (конкурентні переваги та бар'єри адаптації продукції до регламентів ЄС); кластеризацію ринку агротехніки в контексті євроінтеграції висвітлено Ю. Степанюком [15].

Методичні підходи до оцінювання конкурентного потенціалу представлено в працях O. Nykytiuk зі співавторами [22] та Z. Aktas Cimen і C. Ertekin [18] (досвід Туреччини); SWOT-аналіз машинобудівного підприємства застосовано Ю. Клюс та А. Іжболдіною [3], структурно-функціональне моделювання економічної безпеки – Н. Кузьминчук та О. Литовченко [4]. Ширший контекст воєнного впливу на аграрний сектор розкрито M. Nehrey та R. Finger [20] і M. Nehrey зі співавторами [21] (стратегії повоєнного відновлення), стійкість ланцюгів постачання – Y. Krykavskyy зі співавторами [19], бізнес-стійкість виробничого сектора України та Литви – M. R. Uygur і B. Peyravi [24], перспективи аграрного сектора на світовому ринку – O. Shubravska та K. Prokopenko [23]. Ринкову динаміку та структуру виробників висвітлено Forbes Ukraine [5] та AgroPortal.ua [16]; макроконтекст – у доповіді НІСД [10], параметри державної підтримки – у матеріалах Мінекономіки [6; 7; 8].

Водночас в опублікованих дослідженнях недостатньо уваги приділено комплексному поєднанню економічних і фінансових механізмів посилення конкурентоспроможності галузі як цілісної системи: ці механізми переважно розглядаються відокремлено, без єдиного методичного підходу до оцінювання сукупного ефекту, а наявні огляди станом на середину 2026 р. не відображають динаміки програми «Зроблено в Україні» за 2025–2026 рр. і зміни імпорту тракторів у 2025 р. Це обумовлює необхідність цього дослідження.

МЕТА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є обґрунтування комплексу економічних і фінансових механізмів посилення конкурентоспроможності галузі сільськогосподарського машинобудування України на основі аналізу актуальних статистичних даних (включно з оновленими показниками 2025–2026 рр.) і систематизації наявного теоретико-методичного інструментарію.

Дослідження побудовано навколо таких дослідницьких питань:

- Як змінилися виробництво, кількість підприємств, зайнятість і зовнішня торгівля галузі за 2020–2025 рр.?
- Які товарні групи галузі мають реальну міжнародну конкурентоспроможність за індексом виявлених порівняльних переваг (RCA)?
- Які сильні та слабкі сторони, можливості та загрози визначають стратегічну позицію галузі в умовах війни та євроінтеграції?
- Наскільки чинні економічні та фінансові механізми державної підтримки відповідають масштабу проблем галузі та як вони трансформувалися у 2025–2026 рр.?
- Який комплекс заходів дає змогу поєднати економічні та фінансові механізми в єдину стратегію посилення конкурентоспроможності галузі?

Досягнення мети передбачає послідовний аналіз динаміки галузевих показників за 2020–2025 рр., оцінювання міжнародної конкурентоспроможності товарних груп за індексом RCA, проведення SWOT-аналізу з урахуванням впливу війни та євроінтеграції, систематизацію чинних економічних і фінансових механізмів державної підтримки виробників і формулювання пропозицій щодо посилення конкурентоспроможності галузі в середньостроковій перспективі.

Інформаційною базою дослідження слугували офіційні дані Державної служби статистики України за 2020–2025 рр. (виробництво промислової продукції, реєстр підприємств за КВЕД 28.30, зовнішня торгівля), узагальнені та актуалізовані у праці [13], а також відомості за 2025–2026 рр. із матеріалів Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України щодо програми «Зроблено в Україні» [6–8], аналітики Forbes Ukraine [5] і даних Держпродспоживслужби щодо реєстрації техніки [17], яка використана лише як допоміжний індикатор ринкової активності, а не заміна виробничої статистики.

Методичну основу дослідження становить поєднання статистичного аналізу динамічних рядів, порівняльного аналізу на основі індексу виявлених порівняльних переваг, SWOT-аналізу, методів групування та систематизації (для класифікації фінансових механізмів підтримки) та елементів економіко-математичного моделювання інтегрального показника конкурентоспроможності галузі.

Для оцінювання рівня міжнародної конкурентоспроможності окремих товарних груп застосовано індекс виявлених порівняльних переваг (*Revealed Comparative Advantage – RCA*), запропонований Б. Балассою та широко використовуваний у дослідженнях галузевої конкурентоспроможності, зокрема щодо сільгоспмашинобудування [18]:

$$RCA(i, j) = (X(i, j) / X(i, t)) / (X(n, j) / X(n, t)), \quad (1)$$

де: $X(i, j)$ – обсяг експорту товарної групи j країною i; $X(i, t)$ – загальний обсяг товарного експорту країни i; $X(n, j)$ – обсяг світового (референтного) експорту товарної групи j; $X(n, t)$ – загальний обсяг світового товарного експорту. Значення $RCA > 1$ свідчить про наявність порівняльної переваги країни за відповідною товарною групою, тоді як $RCA < 1$ – про її відсутність.

Для узагальненої оцінки конкурентоспроможності галузі на основі сукупності часткових показників запропоновано інтегральний індекс, який моделюється як зважена сума нормалізованих часткових індикаторів:

$$K = \Sigma_i (w_i \cdot I_i), \quad (2)$$

де: K – інтегральний індекс конкурентоспроможності галузі; I_i – нормалізоване значення i-го часткового показника (виробництво, кількість підприємств, зайнятість, експортно-імпортне сальдо, рівень державної фінансової підтримки тощо); w_i – коефіцієнт значущості i-го показника (сума коефіцієнтів дорівнює одиниці); n – кількість часткових показників моделі; подібний підхід застосовується, зокрема, у дослідженні [4].

Дослідження охоплює 2020–2026 рр.: статистичні ряди наведено за 2020–2025 рр., якісні показники – оновлено станом на середину 2026 р. Обмеженням є відсутність окремих даних Держстату за 2022–2023 рр. щодо виробництва тракторів та за 2025 р. – щодо техніки для збирання врожаю та зайнятості (позначено «н/д»), що обумовило використання опосередкованих індикаторів для якісної оцінки цих аспектів. Формальний перерахунок RCA за 2025 р. потребує ще неконсолідованих даних щодо світового товарного експорту, тому для оцінки динаміки 2025 р. застосовано альтернативний індикатор – частку товарної групи у структурі власне українського експорту й імпорту сільгосптехніки.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

За даними Державної служби статистики України, упродовж 2020–2025 рр. галузь сільгоспмашинобудування зазнала вкрай нерівномірної динаміки за різними товарними групами (*табл. 1*).

Аналіз даних табл. 1 засвідчує катастрофічне скорочення виробництва енергонасичених тракторів – з 1,2 тис. одиниць у 2021 р. до лише 90 одиниць у 2024 р., тобто у 13,3 разу. У вартісному вимірі випуск тракторів скоротився з 30,3 млн дол. США (2021 р.) до 7,2 млн дол. США (2024 р.) [13]. Найстійкішим до кризових явищ виявився сегмент ґрунтообробної та посівної техніки: попри скорочення натуральних обсягів із 26,1 тис. до 7,1 тис. од., його вартісний показник знизився незначно – з 101,3 млн до 99,0 млн дол. США, що свідчить про зміщення структури випуску в бік дорожчої, технологічно складнішої продукції та про відносну стійкість цього сегмента до зовнішніх шоків.

Найгірша динаміка зафіксована у виробництві техніки для збирання врожаю, обсяги якого впали з 2,02 тис. до 36 од. – тобто практично припинилися, що пояснюється як високою капіталомісткістю та технологічною складністю комбайнобудування, так і пошкодженням профільних виробничих потужностей, зокрема заводу «Бердянські жниварки», який опинився в зоні бойових дій [12; 14].

Дані за 2025 р. дають перші, попри все обережні, підстави говорити про часткову стабілізацію виробництва у двох із трьох досліджуваних товарних груп. Випуск тракторів зріс до 100 одиниць – на 11,1% порівняно з 2024 р., проте з огляду на вкрай низьку базу (менш ніж десята частина від рівня 2021 р.) цей приріст лишається статистично тендітним і не дає підстав для висновку про перелом багаторічного тренду. Помітно виразнішим є зростання випуску ґрунтообробної та посівної техніки – з 7,1 тис. до 8,8 тис. одиниць, тобто на 23,9% [13], що є найвищим річним приростом у цьому сегменті за весь період спостережень після 2021 р.

Таблиця 1

Виробництво окремих видів сільськогосподарської техніки в Україні, 2020–2025 рр., тис. од.

Вид техніки	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Трактори (понад 37 кВт)	0,89	1,2	н/д	н/д	0,09	0,1
Ґрунтообробна та посівна техніка	18,8	26,1	12,54	6,9	7,1	8,8
Техніка для збирання врожаю	2,0	2,02	0,372	0,058	0,036	н/д

Примітка: позначення «н/д» – дані не публікуються Держстатом.

Джерело: складено авторами за даними [13] на основі офіційної статистики Державної служби статистики України.

і побічно підтверджує тезу про концентрацію ресурсів виробників саме в тому сегменті, де зберігається реальний ринковий попит – як внутрішній (компенсаційна програма, табл. 5), так і зовнішній (табл. 3). Офіційні дані щодо виробництва техніки для збирання врожаю за 2025 р. Держстатом станом на момент підготовки статті не оприлюднені; зважаючи на критично низьку базу 2024 р. (36 од.) і відсутність ознак відновлення профільних потужностей, обережний якісний прогноз швидше вказує на збереження стагнації в цьому сегменті, ніж на його відновлення, однак це припущення потребує підтвердження після публікації офіційних даних.

Динаміку інституційної структури галузі (КВЕД 28.30 «Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства») та зайнятості наведено в *табл. 2.*

Показник 2025 р. вносить перше за досліджуваний період позитивне коригування до інституційної динаміки галузі: кількість активних підприємств зросла з 381 до 397, тобто на 16 одиниць, або на 4,2% – це перше зафіксоване річне зростання після безперервного скорочення 2021–2024 рр. Водночас кількість зареєстрованих юридичних осіб зросла ще швидше – з 731 до 778 (+6,4%), унаслідок чого частка реально діючих підприємств не відновилася, а навіть дещо знизилася – з 41,8% до 40,6% [13]. Це поєднання є методологічно показовим: воно засвідчує, що абсолютне пожвавлення підприємницької активності в галузі (більше діючих виробників у натуральному вимірі) відбувається одночасно з випереджальним розширенням формального реєстру, тобто галузь приваблює нових, здебільшого дрібних гравців швидше,

Таблиця 2

Кількість підприємств і зайнятість у галузі сільськогосподарського машинобудування (КВЕД 28.30), 2021–2025 рр.

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Активні підприємства, од.	441	411	382	381	397
Зареєстровано юридичних осіб, од.	650	673	698	731	778
Частка активних підприємств,%	55,7	49,6	43,9	41,8	40,6
Наймані працівники, осіб	16 772	11 975	9 932	9 176	н/д
у т. ч. зайняті у ФОП, осіб	627	495	807	720	н/д

Примітка: позначення «н/д» – дані не публікуються Держстатом.

Джерело: складено авторами за даними офіційної статистики Державної служби статистики України (реєстр респондентів статистичних спостережень).

Дані табл. 2 демонструють стійку тенденцію до скорочення кількості активних підприємств галузі – з 441 у 2021 р. до 381 у 2024 р. (–13,6%). Водночас кількість зареєстрованих юридичних осіб за цей період зросла з 650 до 731, унаслідок чого частка реально діючих підприємств знизилася з 55,7% до 41,8%, що свідчить про накопичення латентної неактивності в галузі: значна частина формально зареєстрованих суб'єктів господарювання фактично припинила виробничу діяльність, проте не була виключена з реєстрів. Зайнятість у галузі скоротилася на 44,7% – з 16 772 осіб у 2021 р. до 9 176 осіб у 2024 р., причому найрізкіше падіння (–4 797 осіб) відбулося у 2022 р. – у році повномасштабного вторгнення. Помітне зростання частки зайнятих у форматі фізичної особи-підприємця (з 3,7% у 2021 р. до 7,8% у 2024 р.) [13] відображає структурний зсув галузі в бік дрібних, малокапіталізованих форм господарювання, що не здатні забезпечити відтворення складного, капіталомісткого виробництва тракторів і комбайнів і фактично консервують технологічну відсталість галузі.

ніж встигає перетворити їх на стабільно функціональні виробництва. Офіційні дані щодо зайнятості за 2025 р. у розрізі КВЕД 28.30 Держстатом ще не оприлюднені, тому пряму перевірку гіпотези про відновлення зайнятості слідом за зростанням кількості активних підприємств на цьому етапі провести неможливо; побічно на користь обережно позитивної інтерпретації свідчать лише приклади окремих виробників із суттєвим зростанням виторгу (див. табл. 5), однак поширювати цей висновок на галузь загалом без офіційної статистики зайнятості було б передчасним.

Непрямим індикатором пожвавлення ринку у 2025 р. є також дані Держпродспоживслужби щодо реєстрації сільськогосподарської техніки: протягом року в Україні здійснено 79,6 тис. реєстраційних дій, з яких 52,8 тис. – реєстрація нової техніки, що є найвищим показником за останні п'ять років і на 35% перевищує рівень 2024 р. [17]. Утім, ці дані відображають оновлення машинно-тракторного парку загалом, включно з імпортованою технікою, і не можуть слугувати прямим інди-

катором відновлення вітчизняного виробництва – швидше навпаки, як показує аналіз зовнішньої торгівлі (табл. 3), вони переважно узгоджуються з подальшим, і навіть прискореним, поглибленням імпортозалежності ринку.

Зовнішня торгівля та міжнародна конкурентоспроможність

Критичним індикатором конкурентоспроможності галузі на світовому та внутрішньому ринках є структура зовнішньої торгівлі сільгосптехнікою, яку за 2025 р. наведено в *табл. 3*.

Таблиця 3

Зовнішня торгівля України сільськогосподарською технікою, 2025 р., млн дол. США

Товарна група	Експорт	Імпорт	Сальдо	Коефіцієнт покриття імпорту експортом, %
Сільгосптехніка, усього	31,7	1468,0	–1436,3	2,2
у т. ч. ґрунтообробна та посівна техніка	30,9	842,1	–811,2	3,7

Джерело: складено авторами за даними на основі офіційної статистики зовнішньої торгівлі Державної служби статистики України.

Дані табл. 3 засвідчують критичну імпортозалежність внутрішнього ринку сільгосптехніки у 2025 р.: сукупний імпорт (1468,0 млн дол. США) перевищив експорт (31,7 млн дол. США) у 46,3 разу, а коефіцієнт покриття імпорту експортом становив лише 2,2%. За оцінками, 60–70% потреб аграріїв у техніці нового покоління задовольняється імпортом. Ще показовішою є структура торгівлі в розрізі товарних груп: на ґрунтообробну та посівну техніку – сегмент, для якого за раніше встановленим індексом RCA (1,802) [13] зафіксовано реальну міжнародну порівняльну перевагу України, – припадає 30,9 з 31,7 млн дол. США сукупного експорту галузі, тобто 97,5%. Іншими словами, практично весь агромашинобудівний експорт України у 2025 р. формується цим одним сегментом, що підтверджує висновки [11] про конкурентоспроможність саме навісної, причіпної, елеваторної та іригаційної техніки вітчизняного виробництва на ринку Європейського Союзу за співвідношенням ціни та якості.

Водночас та сама товарна група одночасно є і головним каналом імпорту: на неї припадає 842,1 з 1468,0 млн дол. США сукупного імпорту сільгосптехніки, тобто 57,4%. Унаслідок цього коефіцієнт покриття імпорту експортом навіть у цьому «сильному» сегменті становить лише 3,7%, а імпорт перевищує експорт у 27,3 разу. Це принципово важливий, ґрунтовний висновок: формальна наявність міжнародної порівняльної переваги (позитивний RCA) не означає домінування вітчизняних виробників на власному внутрішньому ринку – навпаки, саме сегмент історичної експортної спеціалізації України опинився під найбільшим тиском імпортної конкуренції в абсолютному вимірі (842,1 млн дол. США імпорту), тоді як сегмент самохідних машин (трактори, комбайни), позбавлений порівняльної переваги, формує менший, хоч і теж значний, імпортний потік. Це узгоджується з результатами [25], які на основі даних Держмитслужби фіксують структурну асиметрію українського ринку сільгосптехніки, і уточнює висновки [18]: досвід Туреччини, де цілеспрямована підтримка локалізації виробництва компонентів і стимулювання експорту дозволили виробникам розширити присутність на ринках Африки, Центральної Азії та Близького Сходу, свідчить, що саме диверсифікація зовнішніх ринків збуту – а не лише захист внутрішнього ринку – є шляхом убезпечення наявної експортної спеціалізації України від витіснення імпортом у тому самому сегменті.

Узагальнення сильних і слабких сторін галузі, а також зовнішніх можливостей і загроз, систематизоване на основі проведеного статистичного аналізу та результатів [3; 12; 14; 22; 25], наведено в *табл. 4*.

Проведений SWOT-аналіз, актуалізований даними 2025 р., засвідчує, що стратегічна дилема галузі стала складнішою, ніж це видавалося за результатами аналізу 2024 р. Раніше вона зводилася до простого протиставлення «конкурентоспроможний сегмент причіпної техніки – неконкурентоспроможний сегмент самохідних машин»; тепер до неї додався ще один вимір – зростаюча внутрішня конкуренція з імпортом навіть у сегменті історичної спеціалізації України. Це означає, що збереження наявних компетенцій у виробництві причіпної та навісної техніки вже не є самодостатньою стратегією: без паралельного нарощення виробничих потужностей і цінової конкурентоспроможності вітчизняні виробники ризикують поступово втрачати частку навіть внутрішнього ринку в тому сегменті, де вони історично домінували. Дослідження конкурентного потенціалу аграрних підприємств в умовах війни [22]

Таблиця 4

SWOT-аналіз галузі сільськогосподарського машинобудування України

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
– історична виробнича база та конструкторські компетенції (Харків, Кропивницький, Тернопіль, Сумщина); – зростаюча експортна спеціалізація на ґрунтообробній і посівній техніці (97,5% українського агромашинобудівного експорту у 2025 р.); – конкурентоспроможна за ціною та якістю навісна, причіпна, елеваторна й іригаційна техніка; – перше за 2021–2025 рр. зростання кількості активних підприємств галузі (+4,2% у 2025 р.) та прискорення випуску ґрунтообробної й посівної техніки (+23,9%); – дієва державна програма компенсації вартості техніки вітчизняного виробництва, масштаб якої зростає щороку; – поява виробників із двозначним і триголовим зростанням виторгу («Завод Кобзаренка», «Уманьферммаш»)	– колапс виробництва самохідних машин (трактори – 100 од., комбайни – н/д у 2025 р.); – висока зношеність основних виробничих фондів; – критична імпортозалежність (співвідношення імпорт/експорт 46,3:1 у 2025 р.); – навіть у сегменті ґрунтообробної техніки з визнаною експортною перевагою імпорт перевищує експорт у 27,3 разу, а частка сегмента в загальному імпорті сільгосптехніки становить 57,4%; – відсутність офіційних даних щодо зайнятості за 2025 р., що ускладнює перевірку стійкості інституційного пожвавлення
Можливості (Opportunities)	**Загрози (Threats)**
– євроінтеграція та розширення доступу до ринку ЄС; – кластеризація ринку агротехніки; – впровадження технологій Індустрії 4.0 та цифровізація виробничих процесів; – перспективні експортні ринки Центральної Азії, Африки та Близького Сходу за досвідом Туреччини; – розширення програми «Зроблено в Україні» на прифронтові регіони (компенсація до 40%)	– воєнні руйнування виробничих потужностей (оцінені збитки понад 4,65 млрд дол. США); – енергетична нестабільність виробництва; – витіснення вітчизняних виробників іноземною технікою навіть у сегменті їхньої історичної спеціалізації, де на імпорт припадає 57,4% усього імпорту сільгосптехніки у 2025 р.; – відтік кваліфікованих кадрів і високий рівень невизначеності; – вразливість логістичних ланцюгів постачання комплектувальних до критичних збоїв

Джерело: систематизовано авторами за результатами [3; 5; 6; 8; 11–15; 18; 19; 22; 25].

наголошує, що загрози воєнного часу – руйнування інфраструктури, дефіцит кадрів, енергетична нестабільність – є наскрізними для всього агропромислового комплексу та потребують комплексних, а не вузькогалузевих рішень; цю тезу підтверджує й аналіз стійкості ланцюгів постачання [19], який показує, що навіть конкурентоспроможні виробники причіпної техніки залишаються вразливими до перебоїв у постачанні комплектувальних і сировини – а отже, й до цінової конкуренції з імпортом, що спирається на більш стабільні ланцюги постачання.

На основі узагальнення офіційної інформації [6–8] та аналітичних матеріалів [1; 14] систематизовано чинні економічні та фінансові механізми державної підтримки галузі (*табл. 5*).

Порівняно з початковим етапом програми компенсації, коли за 2024 р. аграрії придбали 5 311 одиниць техніки на суму понад 4,2 млрд грн, отримавши компенсацію майже 877 млн грн [6], до середини 2026 р. масштаб програми зріс майже втричі: сукупно за два роки її дії аграрії придбали понад 14,6 тис. одиниць вітчизняної техніки й обладнання на суму близько 10,5 млрд грн, а держава виплатила 2,2 млрд грн компенсації. Перелік техніки, на яку поширюється компенсація, зріс більш ніж у 14 разів із квітня 2024 р., а лідерами за вартістю придбаної техніки стали Тернопільська, Київська, Кіровоградська, Одеська та Сумська області. У квітні 2026 р. уряд додатково розширив умови програми для прифронтових областей: аграрії, у яких 80% і більше земель розташовані на територіях бойових дій, отримали право на компенсацію 40% вартості техніки замість базових 25% [8], а на бюджет 2026 р. закладено рекордні 1,8 млрд грн фінансування власне «аграрної» гілки програми – удвічі більше за початковий обсяг 2024 р. Одночасно програму розширено на промислове обладнання (компенсація 15% вартості, 475 млн грн у 2026 р.) [7], що виходить за межі власне сільгоспмашинобудування, але створює додатковий канал підтримки суміжних виробництв комплектувальних.

Розширення програми компенсації супроводжується й точковими ознаками відновлення на

Таблиця 5

Економічні та фінансові механізми державної підтримки галузі сільськогосподарського машинобудування, 2024–2026 рр.

Механізм	Зміст механізму	Масштаб застосування
Компенсація 25% (40% для прифронтових областей) вартості техніки («Зроблено в Україні»)	Бюджетна компенсація вартості техніки та обладнання вітчизняного виробництва за умови локалізації не менше 60% української складової	Понад 14,6 тис. од. техніки за два роки дії програми; 10,5 млрд грн закупівель; 2,2 млрд грн компенсації
Пільгове кредитування «5–7–9%»	Здешевлення кредитів для аграрних та промислових підприємств	Загальнодержавна програма
Фінансовий лізинг техніки	Модернізація техніки без значних одноразових капіталовкладень	Доступний через лізингові компанії та банки
Інструменти експортно-кредитного агентства	Страхування та часткова компенсація відсоткової ставки за експортними кредитами	Підтримка експортноорієнтованих виробників
Компенсація 15% вартості промислового обладнання	Аналогічний механізм підтримки для виробників промислового (не лише агро-) обладнання в межах політики «Зроблено в Україні»	475 млн грн у бюджеті 2026 р.
Кластеризація та цифровізація виробництва	Структурно-організаційні механізми підвищення продуктивності та координації виробників	Пілотні ініціативи, що потребують розширення

Джерело: систематизовано авторами за даними [1; 6–8; 14; 15].

рівні окремих підприємств: за даними рейтингу Forbes Ukraine, лідер галузі – «Завод Кобзаренка» (Сумщина) – наростив виторг на 36%, до 1,9 млрд грн, і планує відкрити новий завод на заході України з перспективою нарощення виробництва до 4 тис. одиниць техніки; «Уманьферммаш», повернувшись із виробництва для оборонних потреб на цивільний ринок, показав зростання виторгу на 176%, до 574 млн грн [5]. Ці приклади ілюструють, що державна компенсаційна програма діє не просто як інструмент підтримки попиту, а й опосередковано стимулює нарощення виробничих потужностей і локалізацію в моделі (2), однак масштаб ефекту поки що обмежений вузьким колом підприємств і не поширюється на найбільш капіталомістку продукцію – трактори та комбайни, виробництво яких, за даними табл. 1, і далі перебуває на мінімальному рівні.

Доповнюючими інструментами є пільгове кредитування «5–7–9%», фінансовий лізинг, що дозволяє модернізувати техніку без значних одноразових капіталовкладень, та інструменти експортно-кредитного агентства, які знижують ризики виходу виробників на зовнішні ринки [1; 14]. Структурно-інституційними механізмами є кластеризація ринку агротехніки [15], впровадження Індустрії 4.0 [13; 14] та адаптація продукції до технічних регламентів ЄС [11].

Інтегрування зазначених механізмів у єдину модель (2) дозволяє визначити пріоритетність державної політики: для сегментів із позитивним значенням RCA (ґрунтообробна та посівна техніка) доцільно посилювати експортноорієнтовані фінансові інструменти – інструменти експортно-кредитного агентства, страхування експортних кредитів, тоді як для сегментів із критичною імпортозалежністю (трактори, комбайни) пріоритетними мають бути механізми стимулювання внутрішнього виробництва: подальше нарощення компенсації вартості техніки, цільове пільгове кредитування модернізації виробничих потужностей і залучення прямих іноземних інвестицій у локалізацію збирального виробництва провідних світових брендів.

ОБГОВОРЕННЯ

Отримані результати узгоджуються з висновками попередніх досліджень щодо структурної асиметрії конкурентоспроможності українського сільгоспмашинобудування [11; 18; 25]: у сегменті причіпної та навісної техніки країна зберігає та зміцнює експортні позиції, тоді як виробництво самохідних машин продовжує деградувати попри розширення державної підтримки. Це дослідження, спираючись на дані 2025 р., доповнює літературу: по-перше, ефект компенсаційної програми «Зроблено в Україні» є вимірно більшим, ніж відображено в дослідженнях 2024 р. [6; 9] – масштаб за-

купівель зріс майже втричі, а прифронтові ставки (до 40%) свідчать про адаптивність політики до нерівномірного розподілу воєнних ризиків; по-друге, зростання виторгу окремих виробників (Forbes Ukraine [5]) випереджає загальногалузеву статистику виробництва, що пояснюється як інфляцією, так і зсувом у бік дорожчої продукції (див. табл. 1).

Найважливішим емпіричним результатом є ***виявлений у дослідженні парадокс***, не описаний у жодному з проаналізованих джерел: сегмент ґрунтообробної та посівної техніки, для якого раніше встановлено позитивне значення RCA і який формує 97,5% агромашинобудівного експорту України, водночас є головним каналом імпорту (57,4% сукупного імпорту галузі), де імпорт перевищує експорт у 27,3 разу. Це уточнює висновки [11] та [25]: наявність порівняльної переваги на світовому ринку не гарантує збереження позицій на внутрішньому ринку, якщо виробничі потужності не встигають нарощуватися темпами, зіставними зі швидкістю відновлення попиту, що узгоджується із застереженням [24] про залежність бізнес-стійкості від спроможності швидко масштабувати виробництво.

Обмеженням дослідження є те, що статистика Держстату за 2025–2026 рр. щодо зайнятості та дані світового товарного експорту, необхідні для формального перерахунку RCA, ще не оприлюднені повністю, що частково узгоджується із застереженням [21] щодо обмеженості статистичної бази для оцінювання воєнних наслідків у реальному часі. Після публікації повних даних доцільно повторити розрахунок індексів (1) та (2) для перевірки стійкості виявленого парадоксу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження засвідчило, що галузь сільськогосподарського машинобудування України перебуває у стані глибокої структурної кризи, спричиненої поєднанням довоєнних інституційних проблем і руйнівного впливу повномасштабної війни. За 2020–2024 рр. виробництво потужних тракторів скоротилося у 13,3 разу, кількість активних підприємств – на 13,6%, зайнятість – на 44,7%. Дані 2025 р. виявили неоднозначну картину: перше за 2021–2025 рр. зростання кількості активних підприємств (+4,2%, до 397) і прискорення випуску ґрунтообробної та посівної техніки (+23,9%) – на тлі критичної зовнішньоторговельної асиметрії (імпорт 1468,0 млн дол. США перевищив експорт у 46,3 разу, а імпорт тракторів становив 845,7 млн дол. США). Індекс RCA (1,802) підтвердив конкурентну перевагу ґрунтообробної та посівної техніки (97,5% експорту галузі), проте виявлений парадокс – той самий сегмент формує 57,4% імпорту галузі, де він перевищує експорт у 27,3 разу – засвідчив, що міжнародна конкурентна перевага не захищає автоматично позиції вітчизняних виробників на внутрішньому ринку. Масштабування програми «Зроблено в Україні» (з 5,3 тис. до понад 14,6 тис. одиниць за два роки) і зростання виторгу окремих виробників свідчать про появу – поки що обмежених – точок відновлення.

На основі проведеного SWOT-аналізу та систематизації економічних і фінансових механізмів державної підтримки, актуалізованих із урахуванням даних 2025–2026 рр., сформульовано такі пропозиції щодо посилення конкурентоспроможності галузі:

1) подальше розширення масштабів програми компенсації вартості вітчизняної техніки («Зроблено в Україні») з підвищенням вимог до рівня локалізації понад чинні 60% і закріпленням диференційованих ставок компенсації для прифронтових регіонів; з огляду на виявлений парадокс, окремим пріоритетом має стати прискорене нарощення виробничих потужностей саме в сегменті ґрунтообробної та посівної техніки – щоб наявна експортна перевага не поступалася імпорту на внутрішньому ринку;
2) пріоритетна фінансова підтримка відновлення виробництва самохідних машин (тракторів, комбайнів) через цільове пільгове кредитування модернізації потужностей і залучення прямих іноземних інвестицій у спільні (joint-venture) збиральні виробництва провідних світових брендів, за прикладом підприємств, що вже нарощують потужності («Завод Кобзаренка»);
3) розширення інструментарію експортно-кредитного агентства та страхування експортних операцій для підтримки виходу виробників навісної та причіпної техніки на ринки ЄС, Центральної Азії та Африки за аналогією з досвідом Туреччини;
4) стимулювання кластеризації галузі та впровадження технологій Індустрії 4.0 для скорочення технологічного розриву з провідними виробниками, з увагою до стійкості ланцюгів постачання комплектувальних як передумови такої кластеризації;
5) удосконалення державної статистичної звітності щодо галузі – усунення розривів у даних, оперативніше оприлюднення КВЕД-розрізу за 2025–2026 рр. і деталізація за товарними групами.

Наукова новизна дослідження полягає в актуалізації статистичної картини галузі даними 2025–2026 рр. і виявленні структурного парадоксу експортної спеціалізації та імпортної залежності в межах єдиної інтегральної моделі (2); практична цінність результатів – у пропозиціях щодо пріоритизації державної підтримки за сегментами галузі залежно від рівня їх міжнародної конкурентоспроможності.

Перспективи подальших досліджень полягають у кількісній оцінці інтегрального ефекту поєднання економічних і фінансових механізмів після оприлюднення повних даних за 2025–2026 рр., а також у порівняльному аналізі ефективності програм підтримки сільгоспмашинобудування України та країн Центральної і Східної Європи. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ангел Є., Бетлій О. Секторальний аналіз: машинобудування. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. 2024. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2024/CEP/Sectoral_report_machine_building_UKR.pdf
2. Гнатуш В. А. Тренди машинобудування України у 2021–2024 роках. *Обладнання та інструмент для професіоналів*. 2025. № 1. URL: https://www.informdom.com/metalloobrabotka/2025/1/trendi-mashinobuduvannya-ukrayni-u-2021-2024-rokah.html
3. Клюс Ю. І., Іжболдіна А. В. Практичне застосування SWOT-аналізу для визначення конкурентоспроможності ТОВ НВП «Мікротерм». *Економічний простір*. 2020. № 160. С. 60–64. DOI: https://doi.org/10.32782/2224-6282/160-11
4. Кузьминчук Н. В., Литовченко О. Ю. Структурно-функціональне моделювання маркетингової політики забезпечення економічної безпеки машинобудування. *Економічний простір*. 2024. № 190. С. 174–181. DOI: https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-32
5. Мануілов О., Ясько В. 20 найбільших виробників сільгосптехніки України. *Forbes.ua*. 25.05.2026. URL: https://forbes.ua/ratings/20-naybilshikh-virobnikiv-silgosptekhniki-ukraini-25052026-38955
6. Зроблено в Україні: Мінекономіки вперше в 2026 році розширило перелік української промислової техніки з компенсацією 15%. *Міністерство економіки України*. 2026. URL: https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a43224dd-3fde-4e2d-b681-daa4e21471ab&title=ZroblenoVUkraini-MinekonomikiVpersheV2026-RotsiRozshiriloPerelikUkrainskoiPromislovoiTekhnikiZKompensatsiiu15-
7. Зроблено в Україні: Мінекономіки відкрило приймання заявок на компенсацію 25% і 15% вартості української техніки у 2026 році. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. 2026. URL: https://me.gov.ua/News/Detail/cf5794f7-38cb-4b81-a238-3de3f257531e
8. «Зроблено в Україні»: за два роки компенсації 25% вартості аграрії придбали українську агротехніку на 10,5 млрд грн. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. 2026. URL: https://me.gov.ua/News/Detail/10a350ab-028e-4203-80ca-56eb3cafa665
9. Навроцький Я., Петров В., Ковальов С. Сучасний стан та стратегічні напрями розвитку сільськогосподарського машинобудування в Україні. *Економічний аналіз*. 2024. Т. 34. № 2. С. 48–57. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2024.02.048
10. Русан В. М., Жураковська Л. А. Аграрний сектор України у 2023 році: складові стійкості, проблеми та перспективні завдання. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2024. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahrarnyy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiykosti-problemy-ta
11. Нижник В., Мартинова Л., Шарко В., та ін. Оцінювання перспектив української сільськогосподарської техніки на ринку Європейського Союзу. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. No. 6. P. 541–551. DOI:https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4191
12. Navrotskyi Ya., Zakharchuk O., Vyshnevetska O., et al. The agricultural machinery market for crop production and prospects for its development in the postwar period. *Scientific Horizons*. 2023. Vol. 26. No. 9. P. 153–166. DOI: https://doi.org/10.48077/scihor9.2023.153
13. Самофалова М. О., Навроцький Я. Ф., Єремеєв О. С. Конкурентоспроможність галузі сільськогосподарського машинобудування: сучасний стан та перспективи. *Сталий розвиток економіки*. 2026. № 1. С. 985–992. DOI: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-131
14. Собкевич О. В. Напрями розбудови машинобудування в Україні як драйвера економічного розвитку під час війни та у повоєнний період (Аналітична записка). *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2024. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/napryamy-rozbudovy-mashynobuduvannya-v-ukrayini-yak-draivera-ekonomichnoho
15. Степанюк Ю. Організаційно-економічні аспекти кластеризації ринку агротехніки в умовах євроінтеграції України. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35. № 3. С. 215–222. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.03.215
16. AgroPortal.ua. Ринок сільгосптехніки: що купують, виробляють в Україні та куди експортують (Аналіз ринку сільськогосподарської техніки в умовах повномасштабної війни). 2024. URL: https://agroportal.ua/publishing/infografika/rinok-silgosptehniki-shcho-kupuyut-viroblyayut-v-ukrajini-ta-kudi-eksportuyut

17. Кравець В. У 2025 році в Україні зареєстрували понад 52 тис. одиниць сільгосптехніки – найбільше за останні 5 років. *Growhow.in.ua*. 2026. URL: https://www.growhow.in.ua/u-2025-rotsi-v-ukraini-zareiestruvaly-ponad-52-tys-odynyts-silhosptekhniky-naybilshe-za-ostanni-5-rokiv/
18. Aktaş Çimen, Z., Ertekin C. Export competitiveness of Türkiye's agricultural machinery and equipment sector. *International Journal of Agriculture, Environment and Food Sciences*. 2023. Vol. 7. No. 3. P. 703–717. DOI: https://doi.org/10.31015/jaefs.2023.3.24
19. Krykavskyy Y., Chornopyska N., Dovhun O., et al. Defining supply chain resilience during wartime. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. Vol. 1. No. 13. P. 32–46. DOI: https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.272877
20. Nehrey M., Finger R. Assessing the initial impact of the Russian invasion on Ukrainian agriculture: challenges, policy responses, and future prospects. *Heliyon*. 2024. Vol. 10. Iss. 21. Art. e39208. DOI: https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e39208
21. Nehrey M., Klymenko N., Kravchenko V., Komar M. Ukrainian agriculture during the full-scale Russian-Ukrainian war: consequences, policy responses and recovery strategies. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2025. Vol. 11. No. 2. P. 148–182. DOI: https://doi.org/10.51599/are.2025.11.02.06
22. Nykytiuk O., Lynovytska O., Novykova I., Dinets A. Diagnostics of competitive potential of agricultural enterprises in Ukraine during war. *Engineering for Rural Development*. 2024. No. 23. P. 817–825. DOI: https://doi.org/10.22616/ERDev.2024.23.TF160
23. Shubravska O., Prokopenko K. The agricultural sector of Ukraine in the global food market: pre-war state and post-war prospects. *Research on World Agricultural Economy*. 2022. Vol. 3. Iss. 4. P. 1–11. DOI: https://doi.org/10.36956/rwae.v3i4.693
24. Uygur M. R., Peyravi B. Business resilience and strategic responses in Ukraine and Lithuania during the Russia-Ukraine conflict: insights from the energy, agriculture, and manufacturing sectors. *Business: Theory and Practice*. 2025. Vol. 26. Iss. 1. P. 62–77. DOI: https://doi.org/10.3846/btp.2025.22164
25. Venger V., Savchenko I. Prospects for the development of agricultural engineering in Ukraine. *Scientific Bulletin of International Association of Scientists. Series «Economy, Management, Security, Technologies»*. 2025. Vol. 4. Iss. 2. DOI: https://doi.org/10.56197/2786-5827/2025-4-2-3

REFERENCES

AgroPortal.ua. (2024). *Rynok silhosptekhniky: shcho kupuiut, vyrobliaiut v Ukraini ta kudy eksportuiut (Analiz rynku silskohospodarskoi tekhniky v umovakh povnomasshtabnoi viiny)* [Agricultural machinery market: what is bought and produced in Ukraine and where it is exported (Analysis of the agricultural machinery market in the conditions of full-scale war)]. https://agroportal.ua/publishing/infografika/rinok-silgosptehniki-shcho-kupuyut-viroblyayut-v-ukrajini-ta-kudi-eksportuyut

Aktaş Çimen, Z. & Ertekin C. (2023). Export competitiveness of Türkiye's agricultural machinery and equipment sector. *International Journal of Agriculture, Environment and Food Sciences, 7*(3), 703–717. https://doi.org/10.31015/jaefs.2023.3.24

Anhel Ye. & Betlii O. (2024). *Sektoralnyi analiz: mashynobuduvannia* [Sectoral analysis: mechanical engineering]. Instytut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii. http://www.ier.com.ua/files/Projects/2024/CEP/Sectoral_report_machine_building_UKR.pdf

Hnatush V. A. (2025). Trendy mashynobuduvannia Ukrainy u 2021–2024 rokakh [Trends of mechanical engineering in Ukraine in 2021–2024]. *Obladnannia ta instrument dlia profesionaliv, 1*. https://www.informdom.com/metalloobrabotka/2025/1/trendi-mashinobuduvannya-ukrayni-u-2021-2024-rokah.html

Klius Yu. I. & Izhboldina A. V. (2020). Praktychne zastosuvannia SWOT-analizu dlia vyznachennia konkurentospromozhnosti TOV NVP «Mikroterm» [Practical application of SWOT analysis to determine the competitiveness of LLC SPE "Microterm"]. *Ekonomichnyi prostir, 160,* 60–64. https://doi.org/10.32782/2224-6282/160-11

Kravets V. (2026). U 2025 rotsi v Ukraini zareiestruvaly ponad 52 tys. odynyts silhosptekhniky – naibilshe za ostanni 5 rokiv [In 2025, more than 52 thousand units of agricultural machinery were registered in Ukraine – the highest in the last 5 years]. *Growhow.in.ua*. https://www.growhow.in.ua/u-2025-rotsi-v-ukraini-zareiestruvaly-ponad-52-tys-odynyts-silhosptekhniky-naybilshe-za-ostanni-5-rokiv/

Krykavskyy Y., Chornopyska N., Dovhun O. & et al. (2023). Defining supply chain resilience during wartime. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 1*(13), 32–46. https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.272877

Kuzmynchuk N. V. & Lytovchenko O. Yu. (2024). Strukturno-funktsionalne modeliuvannia marketynhovoi polityky zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky mashynobuduvannia [Structural and functional modeling of marketing policy for ensuring economic security of mechanical engineering]. *Ekonomichnyi prostir, 190,* 174–181. https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-32

Manuilov O. & Yasko V. (2026, May 25). 2 naibilshykh vyrobnykiv silhosptekhniky Ukrainy [20 largest agricultural machinery manufacturers of Ukraine]. *Forbes.ua*. https://forbes.ua/ratings/20-naybilshikh-virobnikiv-silgosptekhniki-ukraini-25052026-38955

Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy. (2026). *Zrobleno v Ukraini: Minekonomiky vidkrylo pryimannia zaiavok na kompensatsiiu 25% i 15% vartosti ukrainskoi tekhniky u 2026 rotsi* [Made in Ukraine: The Ministry of Economy opened the acceptance of applications for compensation of 25% and 15% of the cost of Ukrainian equipment in 2026]. https://me.gov.ua/News/Detail/cf5794f7-38cb-4b81-a238-3de3f257531e

Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy. (2026). *«Zrobleno v Ukraini»: za dva roky kompensatsii 25% vartosti ahrarii prydbaly ukrainsku ahrotekhniku na 10,5 mlrd hrn* ["Made in Ukraine": over two years of 25% cost compensation, farmers purchased Ukrainian agricultural machinery worth UAH 10.5 billion]. https://me.gov.ua/News/Detail/10a350ab-028e-4203-80ca-56eb3cafa665

Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (2026). *Zrobleno v Ukraini: Minekonomiky vpershe v 2026 rotsi rozshyrylo perelik ukrainskoi promyslovoi tekhniky z kompensatsiieiu 15%* [Made in Ukraine: The Ministry of Economy expanded the list of Ukrainian industrial equipment with 15% compensation for the first time in 2026]. https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a43224dd-3fde-4e2d-b681-daa4e21471ab&title=ZroblenoVUkraini-MinekonomikiVpersheV2026-RotsiRozshiriloPerelikUkrainskoiPromislovoiTekhnikiZKompensatsiiu15-

Navrotskyi Ya., Petrov V. & Kovalov S. (2024). Suchasnyi stan ta stratehichni napriamy rozvytku silskohospodarskoho mashynobuduvannia v Ukraini [Current state and strategic directions of agricultural engineering development in Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz, 34*(2), 48–57. https://doi.org/10.35774/econa2024.02.048

Navrotskyi Ya., Zakharchuk O., Vyshnevetska O. & et al. (2023). The agricultural machinery market for crop production and prospects for its development in the post-war period. *Scientific Horizons, 26*(9), 153–166. https://doi.org/10.48077/scihor9.2023.153

Nehrey M., Klymenko N., Kravchenko V. & Komar M. (2025). Ukrainian agriculture during the full-scale Russian-Ukrainian war: consequences, policy responses and recovery strategies. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal, 11*(2), 148–182. https://doi.org/10.51599/are.2025.11.02.06

Nehrey M. & Finger R. (2024). Assessing the initial impact of the Russian invasion on Ukrainian agriculture: challenges, policy responses, and future prospects. *Heliyon, 10*(21). https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e39208

Nykytiuk O., Lynovytska O., Novykova I. & Dinets A. (2024). Diagnostics of competitive potential of agricultural enterprises in Ukraine during war. *Engineering for Rural Development, 23*, 817–825. https://doi.org/10.22616/ERDev.2024.23.TF160

Nyzhnyk V., Martynova L., Sharko V. & ta in. (2023). Otsiniuvannia perspektyv ukrainskoi silskohospodarskoi tekhniky na rynku Yevropeiskoho Soiuzu [Evaluation of prospects for Ukrainian agricultural machinery on the European Union market]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 6*, 541–551. https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4191

Rusan V. M. & Zhurakovska L. A. (2024). *Ahrarnyi sektor Ukrainy u 2023 rotsi: skladovi stiikosti, problemy ta perspektyvni zavdannia* [The agricultural sector of Ukraine in 2023: components of resilience, problems, and prospective tasks]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahrarnyy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiykosti-problemy-ta

Samofalova M. O., Navrotskyi Ya. F. & Yeremeiev O. S. (2026). Konkurentospromozhnist haluzi silskohospodarskoho mashynobuduvannia: suchasnyi stan ta perspektyvy [Competitiveness of the agricultural engineering industry: current state and prospects]. *Stalyi rozvytok ekonomiky, 1*, 985–992. https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-131

Shubravska O. & Prokopenko K. (2022). The agricultural sector of Ukraine in the global food market: pre-war state and post-war prospects. *Research on World Agricultural Economy, 3*(4), 1–11. https://doi.org/10.36956/rwae.v3i4.693

Sobkevych O. V. (2024). *Napriamy rozbudovy mashynobuduvannia v Ukraini yak draivera ekonomichnoho rozvytku pid chas viiny ta u povoiennyi period (Analitychna zapyska)* [Directions for the development of mechanical engineering in Ukraine as a driver of economic development during the war and in the post-war period (Analytical note)]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/napryamy-rozbudovy-mashynobuduvannya-v-ukrayini-yak-draivera-ekonomichnoho

Stepaniuk Yu. (2025). Orhanizatsiino-ekonomichni aspekty klasteryzatsii rynku ahrotekhniky v umovakh yevrointehratsii Ukrainy [Organizational and economic aspects of agricultural machinery market clustering in the context of Ukraine's European integration]. *Ekonomichnyi analiz, 35*(3), 215–222. https://doi.org/10.35774/econa2025.03.215

Uygur M. R. & Peyravi B. (2025). Business resilience and strategic responses in Ukraine and Lithuania during the Russia-Ukraine conflict: insights from the energy, agriculture, and manufacturing sectors. *Business: Theory and Practice, 26*(1), 62–77. https://doi.org/10.3846/btp.2025.22164

Venger V. & Savchenko I. (2025). Prospects for the development of agricultural engineering in Ukraine. *Scientific Bulletin of International Association of Scientists. Series «Economy, Management, Security, Technologies», 4*(2). https://doi.org/10.56197/2786-5827/2025-4-2-3

Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Під час підготовки рукопису автори не використовували інструменти генеративного штучного інтелекту. Усі фактичні дані, розрахунки, висновки та інтерпретації результатів перевірені та затверджені авторами, які несуть повну відповідальність за зміст статті. Інструменти ШІ не зазначені як автори чи співавтори статті.

Стаття надійшла до редакції / Received: 16.09.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 29.09.2026
Оприлюднено / Published: 21.10.2026